ԱՐԾՄԻԳ

«ԻԹԹԻ ՍԻՋԻ ՊԼՕՑԻՒԻՒ ՇԱՋԼՂԻ ՄԻԻԺՈՏԻ ԷՏԻՐԻՄ» ՂՈՒԿ. Բ. 10.

ՀԱՅԼՍ ԺԸ. ԻՍԹԱՆՊՈԼ. ՕԳՈՍՏՈՍ 25. 1875. Ն°. 34

ՄԷՎԱՏՏԸ ՄԻՆՏԷՐԻՁԷ

Պիլճիմլէ Քրիսթիյանլարը պիրլէշթիրմէյէ պիր էասս : — Միսթըր Մուտի վէ միսթըր Սանքի : — Ատափազար : — Խարիւմ : — Մարաշտան պիր մէքթուպ : — Վէզիր քէօփրիւ : — Լուսաւորչական վէ Քրօթէսթանթ երմէնիլէր: — Ամէրիգա: — Այնթապ գօլէճի: — Րօպէրթ գօլէճ : — Հապէշ: — 1873 իչիւն փազար կիւնիւ մէքթէպի տէրսլէրի : — Փօլիթիգա հաւատիսի :

ՊԻԼ ՁԻՒՄԼԷ ՔՐԻՍԹԻՏՈՒՆԼԱՐԸ ՊԻՐԼԷՇԹԻՐՄԷՅԷ ՊԻՐ ԷՍԱՍ

ԱԼԼԱՀԸՆ պիլճիւմլէ քիլիսէլէրինի պիրլէշթիրէպիլիր պիր չէյ վար իսէ, Քիթապը չէրիճ տիր: Քիլիսէլէր հիչ պիր վագըթ պունատն պաշգա պիր էասս իւղէրինէ էթթիճագ էտիպ պիր օլտուղար :

ՄԻՍԹԸՐ ՄՈՒՏԻ ՎԷ ՄԻՍԹԸՐ ՍԱՆՔԻ

Միսթըր Մուտի իլէ միսթըր Սանքինին Լոնտրատա պուլունտուղարը աէօրթ այ զարճընատա էթտիքլէրի 285 վաղ վէ տուա մէճլիսլէրինտէ 2,170,000 քիշի հաղըր պուլունտուղար: Պու մէճլիսլէր չէհրի մէզպուրտէ այրը այրը պէշ մահալտէ իճրա օլունտու, վէ կէլէն վաճիր գալապալըղա քտաճի օլմադ իւզրէ եէնի պինալար մախտուս պու նիյէթէ մէպնի ինչա էտիլտիլէր : Պու եէնի պինալարըն ինչասը վէ սաիր մէտարիճ իչիւն 28,000 Ինկիլիզ լիրասը տարճ օլունմուշ տուր : Մէճլիսլէրին խիթամ պուլտուղու էամտաէ, Լոնտրա չէհրինին Քրիսթիյանլարը միսթըր Մուտի իլէ միսթըր Սանքիյէ ղիղըլմէթ պիր եատիկէտար տունմադ իսթէտիլէր իսէ տէ, ոնլար միւքտաճիճ եալօտա իւճրէթի դապուլ էթմէյէ ասլա բարի օլմատըլար: Միւմանիլէյհ վահիդլէր մահը աղօսթօսուն իպրահտասընատա Ամէրիգայա ավտէթ էթմէյէ իւղրէինկիլթէրրատան եօլա բէվան օլտուլար :

Ա Տ Ա Փ Ա Զ Ա Ր

Մահը հալին տէօրտիւնճիւ չարշամպա կիւնիւ, Ատափազար դահմադամը, հաքիմի վէ սաիր միւթէպէր ղէվաթ հաղրը օլտուղարը հալտէ, մահալի մէզպուր Ինճիլի էրմէնիլէրին եէնի քիլիսէսինին թէմէլի վաղ օլունտու : Մէղքիւր քիլիսէնին չօպանը պատ. Աղէքսանդր Հ. ձէճիղեան էվվէլա պիր թէչէքքիւր տուտը իլէ ղինէթէ պաշլայըպ, Քիթապը չէրիճտէն մէղքիւր ղինէթէ մինատիպ պիր դաչ այէթլէր օգուտու : Օնտան սօնղրա, վրօֆէսսօր Յակոբոս Հ. ձէճիղեան հաղրըտնա խիթապէն պիր գըսսա նուէթգ իրատ էթտի : Պատ. Աղէքսանդր Փէշտիմալճեան Թիւրքճէ Քիթապը չէրիճտէն պիր պապ օգուտյուպ, ուտմատի միլլէթ թարաճընատան հիւքիմէթի սէնիյէ իլէ վիւքէլտի ճիհատ հաղարաթընա վէ հուղուրլարը իլէ մէղքիւր ղինէթէ թէչրիճ գընտան դահմադամ վէ հաքիմ էճէնտի հաղրէթլէրինէ իպրաղը թէչէքքիւր էթտի : Դահմադամ հաղրէթլէրինին պինանըն մուվաճճահիյէթլէ պաշա չընտաը իչիւն էթտիկի թէմէննահաթ իլէ ղինէթէ խիթամ վէրիլտի :

Քիլիսէ թէմէլի վաղ օլունտուգտան պիր հաճթա սօնղրա, մահալի մէղքիւրտէ քիւշատը մուդաւրըր օլտն կէճէլի կիւնահուղլու մէքթէպին տախ թէմէլի ղինէթէլէ վաղ օլունտու: Զիւքիւր վէ նիսա թահիճէսինատէն 800 գատար ղէվաթըն մահալի մէղքիւրտէ հաղրը պուլունտուգ, իչղու թէչէպպիւսատ իչիւն հիւսնիւ թէվճճիւհէրինի իպրաղ էյլէսթիրլերի մէսէրրէթէլէ միւշահէտէ օլունտու : Իչղու ղինէթէ տախի պատ. Աղէքսանդր Հ. ձէճիղեանընն պիր տուտը իլէ միւպաշէրէթ օլունտու, օնտան սօնղրա վրօֆէսսօր Յակոբոս ձէճիղեան իւլուտ վէ ֆիւնունուն ումումէն պէնիի պէչէր իչիւն օլան իդթիղա վէ էհէմմիյէթի հադգընատա պիր նուէթգ իրատ էթտի, վէ հաղրը պուլունան ղէվաթ տիգգաթը թամմիճ իլէ տինլէտիլէր : Պատ. Ա. Փէշտիմալճեան Թիւրքճէ պիր տուտ էթտիքտէն սօնղրա, պատ. Աղէքսանդր ձէճիղեան մուխթասար պիր սուրէթտէ մէքթէպին մադռէսինի վէ թէտրիս օլունաճագ իւլուտ ու ֆիւնունու պէյան էտէրէք, թէքմիլ թալիմ իչիւն լապիւտա օլան էտէպի վէ ախլագի թէրպիյէ հադգընատա տախի դըսսաճա սէօյլէյիպ ղինէթէ խիթամ վէրտի :

Խ Ա Ր Փ Ո Խ

Պունատն ագաէմ խարփուխթտա քիւշատա օլունմուշ օլան սարէլ մուալիմին նամ մէքթէպ իչիւն եէնի վէ կիւղէլ պիր պինա ինչա օլունմուշ տուր : Եօգարտատքի դահճըն պէօյիւք օտասը կէնիչ վէ հավատար օլուպ իքի թարաֆընն ուղունըլուղունատա տախի սկյահ թախթալար վաղ օլունմուշ, վէ տուվարլատան աչաղը միւթէատսիտա խարթալար ասըլմըշ տըրլար : Մէքթէպին տէրսլէրի սէօյլէյմէյէ մախտուս օտալարը, քիւթիւպխանէսի, իլմի հիքմէթ վէ սաիրէ ալէթլէրինի ոգլամաղա մախտուս պիր օտասը, ահալար վէ օտունլուղու տախի վար տըր : Իչղու եէնի պինա մախտու 30 տա ղինէթէ իլէ քիւշատ օլունտու. պու ղինէթտէ միսիօներլէր, չօպանլար, խօճալար վէ պիրատէրլէր թարաֆլարընատան նուէթգլար իրատ օլունտուլար : Պիրատէրլէր քէնտի նուէթգլարընատա երմէնի միլլէթինին թէնվիրի իչիւն սարճ վէ

մեպղուլ օլունան զայրեթի թագաւոր եաիպ, մեքթեպլերի իտարէ եթմեք վե իլերի կեօթիւրմեք խուսուսունտա օլան քենտի մեսուլիյեթլերինի ատխի դիքր եթաիլեր։

1859 թարիխինտե խարփուրթտա թեեսիս դըլըմընդ օլան իլմի իլահի մեարեֆեսի չայիրտանըընդն սայըսը պու սենեյետեք 121 նեֆերե պալիդ օլմուշ տուր։ Պունլարտան 68 ի տերսլերինի թեքմիլ եաիպ մեքթեպտեն չըգտըլար, ոնլարտան 10 նեֆերի վեֆաթ եթտի, 14 նեֆերի սաիր իլերլե մեչղուլ օլտուլար, 12 նեֆերի չօպան վե 32 նեֆերի տաիսի վաիզ տիրլեր։

1874 տե խարփուրթ վե ճիվարընտա

Ինճիլ վաղ օլունան մահալլեր	72
Չօպան վե վաիզլեր	36
Խօճալար	58
Սաիր եարտըմճըլար	38
Թեչքիլ օլունան քիլիսելեր	22
1874 տե նէնի քիլիսե ազալըընա գաթսուլ օլունանլար	80
Ֆեաֆիֆեի քիլիսե ազալարը	1,188
Վաղ վե տուալարտա պուլուննանլար պիրիպիր իսթիւնէ	4,562
Ճեմի Փրօթեսթանթլար	5,906
Աաի մեքթեպլեր	82
Էրքեք չայիրլեր	1,709
Գըզ չայիրլեր	722
Սինինի պիւլուդէ վասլ օլմուշ չայիրտան վե սաիր չայիրլեր	349
Թերպիյե օլունանլարըն քեաֆֆիյե	2,780
1874 սենեսինտե ճեմաաթ թաթաքընտան վերիլեն մեպղաղ, լիրա օլարագ աատխտ	1,000

ՄԱՐԱՇՏԱՆ ՊԻՐ ՄԷՖԹՈՒԿ

Ծունիս 27 տէն յուլիս 2նճի կիւնէտեք տերուն Մարաշտա օլան կերէք իլմի իլահի կերէք միւէթ մեքթեպլերիմիզին իմթիհանը օլուպ, պիճիմիէ չայիրտան թէտրիս օլունտուգլարը տէրսլերինտե քեմալի մերթեպե թեգաատիւմ եթմիշ իսիքլերինի իպրաղ եյլետիլեր։

Մեքթեպլերիմիզ իչ նեվ տիր։ Պունլարըն իւքի միսիոներլերին թահքիր իտարեսինտե օլարագ 20 նեֆեր չայիրտանտան իպարեթ տիր։ Երմենիճէ, Ինկիլիզէ, Իւլում վե Ֆրեթտանը չերիճին թեֆիճիրի վե թալիմի իչին աէօրթ նեֆեր խօճալարտան թալիմ օլունմուշ իչուս իւմի իլահի մեքթեպլինին չայիրտանը, իչ կիւն տիգգաթլըճա իմթիհան օլունտուլար։

Իմթիհանըն իչիւնճիւ կիւնկիւնիւն սապահընտան էօյլենկենէտկին հիւքիւմէթ տաիրեսինէն պիր չօգ եֆենտիլեր վե ազալար, ալէչ խուսուս միեթեսարրիֆ վե հաքիմ եֆենտի, վե միւէյիւ սաիրետէն պիր չօգ ատօմթլար հազըր պուլունտուգլարը հալտէ, իւլմի հայէթ, իւլմի բուհի ինսանի վե իւլմի հիքմեթի թաալիյետ չայիրտան իմթիհան օլունտու։ Վէրիլէն ճեվապլարըն պիլ ճիւմլե հազըրունըն գալքընտե քեմալի տերբեճե Փերահիյէթ վե խօշնուտլուգ հասըլ էթմիշ օլտուղու օնլարըն լեհճելերինտէն աշիքեար օլտու։

Մեքթեպլերիմիզին իքինճի նեվի իտաաթկե մեքթեպի տիր։ Պու մեքթեպին իքի խօճա իտարեսի թահքընտա օնպէշ օղլան, սեքիզ գըզ, ճեման 23 նեֆեր չայիրտանը, Երմենիճէ, Օսմանլըճա իւմի սարք, ալճեպրա վե Ֆրեթտանը չերիճե միեթեալիգ թեվարիխ խուսուսունտա քեմալի տիգգաթ իլե իմթիհան օլունուպ, քիֆայեթ միգտարընտա թեգաատիւմ եթմիշ իսիքլերինի պեյան էյլետիլեր։

Իչիւնճիւ նեվ մեքթեպլերիմիզ չօգ տուր, վե հեր պիրինին պեչեր սընըքը վար։ Իչուս իչիւնճիւ նեվ մեքթեպլերիմիզին քեաֆֆիյեսինին խօճալարը գաթըն թայիֆեսինտեն տիր։ Հեր պիր մուալիմի քենտի թահտը իտարեսինտե օլան չայիրտանը պիր պուչուգ կիւն իմթիհան եթմի, վե պու վեճհիլե 408 չօճուգ սեքիզ այ զարֆընտա քեմալի տիգգաթլե կեօդեսիմիզ վե պալա տերբեճեսի իւլերիլմիշ իսիքլերինին կեօմեքտիրլեր։

Պու իչիւնճիւ նեվ մեքթեպլերիմիզ տօգուգ տուր, վե ճիւմլե միլլեթճե մեքթեպլերիմիզ իչիւն սարֆ օլունան ագճե 6,792 ½ ղրչ. տուր։ Պու ագչեյի Մարաշ Փրօթեսթանթ քիլիսելերի վերիր։ Պուրատա չունու տաիսի իֆտաե եթմենին սըրասը սըր։ Հեր նե գաթար մեքթեպլերիմիզին վե չայիրտանըն սայըսը չօգ իսե տե, մուալիմլերըն աղ փարա ալարագ մեքթեպլերիմիզե խըզմեթ եթմելերի թեչեքքիւրե լայըգ պիր քեյֆիյեթ տիր. եօխսա պու գաթար մեքթեպլեր վե չայիրտան օլ գաթար աղ փարա իլե իտարէ օլունամազ իսի։ Պու սեպեպտեն եալընըզ մուալիմլերին աղ փարա ալարագ միւաերրիսլիք եթտիքլերինի տեյիլ, իլլա օնլարը պու խըզմեթ իչիւն հազըր էյլեյեն չերքեքե տաիսի թեչեքքիւր սրզ ետերիպ։ Պու մեքթեպլերիմիզին Մարաշ իչիւն միւսեթտպելեպ ատիմ պիր պերեքքեթ օլաճաղընա չիմտիտէն չօգ ալամէթլեր կեօրիւնիյօր։ Չօճուգլարըն թեգաատիւմա, աթալարըն օնլար իչիւն օլան հազըրլըգլարը վե կեօմեքտրիքլերի սեպաթ տույկուլարը, հեր վեճհիլե պու իչին պարա չըգարըլաճաղընա ազիմ տէլիլ տիր։ Շիմտի յուկիս իչիւնճիւ կիւնտէն ճիւմլե մեքթեպլերիմիզ իչ պուչուգ մահ գաթար թաթիլ ետեճեք տիր։

Ք. ՕՀԱՆ ԿԱՅԾԱԿԵԱՆ

Մարաշ, 10 յուլ. 1875

ՎԷՋԻՐ ՓԷՕՓՐԻՒ

Չէնտ սէնեէտէն պէրու պու մահալտէ չալըշան պտ. կարապետին ղայրեթի վե խուսուսա Ալլահըն ինայեթի իլէ, եիւղ երմի խանեյի թէճավուզ էտէն երմենիան միյանեսինտե պիր ինթիպահը րուհանի պուհուրա կելմիչ օլտուղունտան, միւտտեթի գալիւէ զարֆընտա էօլմեզ ճանլար ինճիլի ճեմաաթա իլավէ օլունմադտա տըր։ Պունտան գաթի նազար, ինճիլին սաֆի կերչեքլեյի իլէ թէնվիր գըլընմըշ իքի զաթ, պիրի երքեք վե տիկերի գաաըն թահրիբսինտէն, պէչարեթի պիփերվա թեպղիր էթմեքտէ տիրլեր։

Վէզիր քեօփրիւտէ օլան ինճիլի քիլիսե, երմիպէչի քիլիսե ազասը օլարագ, իքի եիւղ նուֆուստան իպարէթ օլուպ, եիւզտէն պյատէ չայիրտի օլան իքի ատէտ գըզ վե օղլան մեքթեպլերինէ մալիք տիր։ Շայրտանըն իչինտե Լուսաւորչական գաբրընտաչլարըմըզտան տաիսի խայը չօճուգլար պուլունուր։

Ֆիլիսե վազա քիւչիւք իսէ տե, ինայեթտէ թէգաատիւմ էթմեքտէ տիր։ Սազլար էֆենտիմիզին իսթէտիյի վճհ իւզրէ եեքվիճաուտ, հէմչքեար, իքրամ էթմեքտէ տե եեքտիկերինէ ֆահիգ տիրլեր։ Տուա մեճլիսլերինտե պիր գաբընտաչըն պուլունմասըդը իչիւն էթտիքլերի էսէֆ տաիսի Ֆրիսթիկյանա ճաիզ օլան րուհանի ղայրեթլերինի կեօմեքտրիր։ Պիլա չիւպհէ օնլարըն պիրնյի ճանըն իւզերինէ ճէնք գալընըրան չէյթանա մուդավիմեթ էթմեք իչիւն տիր։ Պու տէտիքլերիմին միւպալեղա օլմասընդընը պիր չաես օրատա պիր կիրակի կիւնիւ գալա տույար, վե թարիֆիմտէն տէ պյատէ պուլունը տէյիւ զանն էտերիմ։

Վէզիր քեօփրիւնիւն հալասը փեք էյի օլմասընդընտան, քիլիսեյին չօպանը թէպտիլի հավա իչիւն Մէրզիֆունա կելմիչ տիր, օնուն քիլիսեսինէ իսէ վաղ վերմեք իչիւն Մէրզիֆունուն իւմի իլահի մեքթեպլի չայրտանընտան պազընարը պէհեր փազար կիտերլեր։ Չօպան հեր նե գաթար զահիք իսէ տե, քիլիսեյին օնա օլան մուհասպեթինի, ճէմաաթտա տաիսի կերչեքլեյէ օլան արզույա կեօրիւպ, մեսրուր օր

մագտա տըր։ Իսլատէթկեահլըը տար օլտուղունտան օնու տա կէնիչլէթմէք թէտարիքինտէ տիրլէր։ Պէօյլէ տար իսլատէթկեահտա վազ էտէնէ վէ տինլէյէնէ օսանճ, կէվչքլիք վէ ուդու կէլմէք թապիի իսէ տէ, կէօղլէրինէ եաչ կէլիր։ Պու ճէմաաթ վախտին պիր թէք քէլմընը պիլէ պօչա չըգարմադ խաթէմէդ։

Պիզ, վազըարտա ուչումագտա օլանլար, արթըգ եէթէր ուչուտուգ։ Գօրգարըմ քի պու ուչգունուն սօնու էպէտի էօլիամ ուչգուտու օլա։ Պագընը, Հէրմօնուն չկիլի կիպի եաղմագտա օլան պէրէքէթ ուչումագլէ էլէ կէթիրլմէդ։ Սրընըն հէր կիպէչ չէչէյին էօգիւնիւ թօփլայըպ պալ եափտընը միսկիլի, պիզ տէ հէր վազտա սէօյլէնէն կէրչէքլիյին խիւլասասընը զիհնիմիզ տէր ամպար էտէլիմ։ Պունուն իւղերինէ պիր գաչ սէօզ էտիպ, պէնտիմէ խիթամ վէրէյիմ։

1. Սաիր քիւիսէլէրիմիզ տէ պու քիւիսէ կիպի ֆիւլ իլէ վէ սէօզ իլէ կէրչէքլիյի տինլէմէքտէ օլտալար ընը, հէփսի տէ թէրագդիտէ չօգ իլէրլէմիզ օլուրլար խոլ տէյիւ զանն էտէրիմ։

2. Պիր քիւիսէ ինայէթտէ իլէրլէյիպ պէօյիւմէք իչուն, վազ վասիթասը իլէ սէօյլէնէն հագիգաթը տինլէմէյէ տարմա հազըր պուլունմալը։

3. Վազ օլունան հագիգաթ պիր տիր։ Պազըլարընա թէէսիր էթմէզսէ, գապահաթ հագիգաթտա տէյիլ, իլլա օնու գապուլ էթմէյէ արզուսու օլմայանտա տըր։

Յ. Հ. Օ.

Մէրզիֆուն, 28 յուլ. 1873

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԱԿԱՆ ՎԷ ՓՈՓԷՍԹԱՆԹ ԷՐՄԷՆԻԼԷՐ

(Պալատէ մէզքիւր իւնվան իլէ մուգատէմա էրմէնիճէ Աւետարերտէ տէրճ օլունան իւքի գըթա մէգթուպ, պագը տօսթլարընը արզուսու իւզրէ Թիւրքճէյէ թէրճիւմէ օլունտու։)

Միլլէթիմիզին միանվվիր գըսմը զաղէթալար վասիթասը իլէ Փոփէսթանթ էրմէնիլերի Լուսաւորչական քիւիսէ իլէ սիլէյէմէյէ տավթէ էտէր։ Լաքին Փոփէսթանթ էրմէնիլերը միլլէթին հաճնկը գըսմընընն էֆքեարը իւզրէ Լուսաւորչական քիւիսէ իլէ պիրլէշէպիլիր։ Մինվվիր գըսմընն մը, եանի Փոփէսթանթլըընն տօղրու օլմայընա խաքաթ օլարագ Լուսաւորչական քիւիսէտէ գալմըշ օլան գըսմընն էֆքեարը իւզրէ մի։ Հայչա. Փոփէսթանթլար պու թէքլիֆի գապուլ էտմէզլէր։ Օնլար մութլագա քիւիսէճէ պիր հէյէթ օլուպ, ինճիլ միճիխլինճէ իճրան իսլատէթ վէ պին էթմէյէ մէճպուր տըրլար։ Տին խուսուսունա պիւթիւն պիւթիւնէ պի գայտ օլան, եաթսա աչըգ սէօյլէյէլիմ, միլլէթին տինսիզ օլան գըսմընընն էֆքեարը իւզրէ մի կէլիպ Լուսաւորչական քիւիսէ իլէ պիր օլսունլար։ Փոփէսթանթլար պունու հիչ էտմէզլէր, չիւնքի օնլար ինճիլին հագիգաթը իւզէրինէ պինա օլունմուչ պիր հէյէթ տիր։ Միլլէթին սօֆու գըսմընըն, եանի, Րիւթիւպլի մուգատէսէյէ մուղայիր օլան պիր թագըմ քիթապլարընն էօյրէթտիյի թալիմաթ վէ պինի պաթըլէյի գապուլ էտինլէրինն էֆքեարը իւզրէ մի Լուսաւորչական քիւիսէ իլէ պիրլէշտիրինլեր։ Փոփէսթանթլարը Լուսաւորչական քիւիսէ իլէ պիր օլմապա տաւվէթ էտինլէրին թէքլիֆի տէ պու տուր։ Պու թէքլիֆի Փոփէսթանթլարա վագթիլէ պիր էրմէնի փաթրիկի տէ էթտի իսէ տէ, միւսահիլէյհ Փոփէսթանթլարընն ինճիլ հագգընտա օլան իգթիհատլարընը սէթր պիրէլ, սուրէթը զահիրէտէ Լուսաւորչական քիւիսէնին էթհիգատընը գապուլ էտէրէք կէլմէսինի թալէպ էտէր իսէ. չիմտի թէքլիֆի էտինլէր իսէ, ինճիլին թալիմաթընը իգրար էտէրէք կէլիպ քիւիսէի ասլնյէ իլէ պիր օլսունլար տէյիւ թէքլիֆ էտէրլէր, եանի տէմէք իսթէրլէր քի Փոփէսթանթլար Փոփէսթանթ գալարադ Լուսաւորչական օլսունլար։ Պու իսէ եէնի չարապալը էաքի թուղումա տօլտուրմադ տըր, վէ էֆէնտիմիզին թագպիհ էթտիյի պիր ուսուլ օլտուղունտան, Փոփէսթանթլար պունու տաիի գապուլ էտէմէզլէր։ Տինի Մուսավի իլէ խմթիգաճ էտէմէյէն խալխ Րիսխթիյանլըգ, հայրապետլերին վէ սաիր բուհպանլարընն նէվճաճ թալիմաթը վէ պինլերի իլէ նամըալ խմթիգաճ էտէպիլիր։ Ինճիլ իլէ հայրապետական ուսուլ պիրվիճտէ խմթիգաճ էտէպիլիր օլսալար ընը, չօգտան պիրպիրլերինտէն այրըլմըշ օլմապալար ընը։ Ինճիլին թալիմ էթտիյի խալխ տին եալընըզ եէհուտի վէ վուլթիէրէսթ տինլերինի տէյիւ, ինան իճասընը օլան քեաֆֆէլի տին թալիմլերինի տէ մահվ էտիպ, ճէմի ինսանլարը Ինճիլէ թապալ էթմէզլիյի թալիմ վէ թէնպիհ էտէր։ Պու թալիմի վէ պու թէնպիհի ալան Փոփէսթանթլար Ինճիլին մուղայիրինտէ օլան պիր քիւիսէյէ տինճէ նամըալ թապալ օլապիլիլլեր։ Փոփէսթանթ էրմէնիլերին միլլէթ իլէ պու եօլտա պիրլէշէմէյինին միանապալէթսիզ վէ մուհալ օլտուղունտան իլէրուտէ ուչունճա պահս էտէրիզ. չիմտի Լուսաւորչականլար արասընտա տին խուսուսունտա օլան միւթէնէվվի էֆքեարը պէչան էտէլիմ։ Լուսաւորչականլարտա իչ գըսըմ, եաթսա իչ նէվ էֆքեարա խըզմէթ էտինլեր պուլունտուղու, պալատէ սէօյլէտիքլերիմիզտէն աննաչըլապալիր իսէ տէ, պու մատտէյի պիր ազ էթրաֆլըճա թարիֆ էտէլիմ։ Լուսաւորչական միլլէթին պիր գըսմը տին խուսուսունտա պի գայտ, եաթսա տաճա աչըգ սէօյլէյէլիմ, տինսիզ պիր։ Պիր գըսմը տա ինճիլին հագիգաթընը, եաթսա Փոփէսթանթլըզըն տօղրուլուղունու վէ խալխ Րիսխթիյանլըգ օլտուղունու թանըմըշլար իսէ տէ, Լուսաւորչական քիւիսէտէն վէ միլլէթտէն այրըլմագ խոթէմէդիլեր։ Պիր իչիճինճիս գըսմը տա Րիսխթիյանլըգ մատտա Մաչթօց կիպի, ձաշոց կիպի տինճէ միւթէպեր վէ էնէմի սայըրգլարը քիթապլարընն թալիմաթ վէ տատաթը պաթըլէսինի ճահիլանէ էթիգատ վէ էթիպալար էտէրլէր։ Տինսիզ էրմէնիլէր էվրօփալը տինսիզլէր կիպի ապա վէ էճատատան տէյիւ տիրլէր. պու մագտուլէյը սաիր խուսուսլարտա էվրօփալըլարա պէնզէտիքլերի կիպի, տին խուսուսունտա տա օնլարընն էֆքեարընա ահմագճա գաթրըմըշլար տըր։ Լաքին պիր էրմէնի հէր նէ էֆքեարտա օլուրսա օլսուն, նիհայէթ նէ պիր. Րիւրա էրմէնիսի տէյիլ մի. վէ իւզերինէ միլլէթճէ վէ քիլիսէճէ հիւքմ էտէն փաթրիկ վէ րուհպանլար նէ պիր, օնլար տախի Րիւրտ էրմէնիսի տէյիլ մի։ Տինճէ պիր հէյէթ օլան պիր միլլէթճէ իչինտէ տինսիզ եաչայպիլիրիմ զանն էթմէք տինսիզլիք գտտար համագաթ տըր։ Պու տինսիզ գըսմ, Լուսաւորչական քիւիսէտէ էֆքեար սէրպէստ էյլէմէ վար, վէ քէնտիլէր տինսիզ օլարագ միլլէթտէն սայըլմըշլարը միսիլլի, Փոփէսթանթլարտա Լուսաւորչական քիւիսէտէ եանլըշ վէ պաթըլ զանն էթհիքլերի չէյլերի գապուլ էթմէյէրէք միլլէթտէ գալապիլիրլեր գըյտա էտէրէք, Փոփէսթանթլարըն միլլէթ իլէ պիր օլմապընը իսթէրլեր։

Իքինճի գըսմտան օլանլար Լուսաւորչական քիւիսէնին պագը պաթըլ թալիմաթընը թէրք էտէրէք պիր միգտար թէնվիր գըլընմըշլար իսէ տէ, Լուսաւորչական քիւիսէյի թէրք էտիպ Փոփէսթանթ ճէմաաթը իլէ պիրլէշճէյէ գատար ըշգալանմըշ տէյիւլեր։ Պունլար էրմէնիլերին տինսիզլերի իլէ գապա սօֆուլարըն արասընտա պուղունտուգլարընտան, վէ պագի գալմագ իչուն լագըմ օլան պիր հէյէթէ մալիք օլմատըգլարընտան, նիհայէթ տինսիզ գըսմըն տուղագընա տիւշէճէլլեր, եաթսա Փիքիրլէրինէ տօղան օլ ճիւպի ըշգընը տա ղայպ էտիպ, թէքքար պաթըլէյէճէ տիւշէճէլլեր։ Պունլարըն հալի չօգ թէհլիքէլի տիր։ Տաղլարտա փէրիչան օլմուշ իսրայէլ օղուլլարը կիպի, պէրապէր սաքին օլարար սիլէ պիրպիրլէրինի թանըմագլար, ալէվսուսու քի, չիմտի պիր ատէմէ տինինի սօրմագ թէրպիյէսիզլիք ատտա օլունույօր։ Հէփսինին տէ կիթտիյի քիւիսէ հայրապետական օլտուղունտան, պիրպիրլէրինի հայրապետական ուսուլէ թապի զանն էտէրլեր։ Մալիք օլտուգլարը ըշդ ասյքի պիր փէրտէ իլէ էօրթիւլիւ տիր։ Փափագ էվլերինի օրնէկ էմմէյէ կէլտիկնտէ, էօյլէ պիր հէյէթ կէօսթէրիրլեր քի, փափագ օնլարընն փոփէսթանթլըզա մէյիլ օլտուղունու անևայտագ. լաքին պիր Փոփէսթանթ իլէ կէօրիւշտիքլերինտէ, քէնտիլերինի Փոփէսթանթ քիւիսէտէն կիպի կէօսթէրիրլեր։ Վագտա պունլար հէր նէ գատար տիշարտան հայրապետականըզ թապալմագտա իսէլեր տէ, պէէքի պիւթիւն Լուսաւորչականլար Փոփէսթանթլարընն վասիթասը իլէ ույանըպ ինճիլին հագիգաթընը թանըր վէ գապուլ էտէրլեր տէյիւ մէմուլ էտէրէք, Փոփէսթանթլարընն կէլիպ Լուսաւորչական քիւիսէ իլէ պիրլէշմէսինի ճան ու տիլտէն արզուլերլեր։

(Տէվամ օլունաճաք)

Պիթլիս, 1873 Ս. Գ.

Ա. ՄԷՐԻԳԱ

Մէմալիքի միաթէմիէի Ամերիգա-նըն եւզ սենէտէն պէրու միաթագիլ պիր տէվլէթ օլաուզու չօգլարա մալիւմ տիւր։ Սապէգ Ինկիլթէրրա տէվլէթինին թահթը իտարէսինտէ պուլունան պու մէմալիքին իսթիգլալիյէթի ըեմէն 1776 յուլիս կատ իլան օլունտու իսկ տէ, Ինկիլիզլէր իլէ Ամերիգալըլար արասընտա մուհարէպէ 1783 ապրիլ 19տա պաշլայըպ, օլ թարիխտէն իսթիպարէն եէտի սենէ սիւրտիւ։ Ամերիգալըլար չիմտի հէր պիր ճենկին վէ հէր պիր միւհիմմ վուգուաթըն եիւզիւնճիւ սենէսինին պիւրինէ չէնկիլըլէր էթմէքտէ տիրլէր։

Լաքին Ամերիգա ճիւմհուրիյէթինին պու եիւզ սենէլիք թէվարիխինտէ հիսսէ ալաճագ նէ՞ չէյլէր վար։

Պիր Ամերիգալը էհլի քէլամ վահզին սէօվիւնէ նազարէն, Ամերիգա ճիւմհուրիյէթինին թէվարիխի կէօսթէրիր քի ճիւմհուրիյէթ ուսուլի իւզրէ տախմի պիր իտարէ անճագ ագիր վէ ախլաղի թէրպիյէյ մալիք պիր միլլէթ իչինտէ օլապիլիր։ Ճիւմհուրիյէթ էվրոփաատա հէր տէֆա իսթիխլալ վէ գան տէօքիւմէքլէ խիթամ պուլտու։ Վագա Ֆիլատէլֆիյէքտէ ճիւմհուրիյէթ 200 սենէ գաատար սիւրտիւ իսկ տէ, օլ մէմլէքէթ ուճաղ վէ էվրոփանըն տիկկէր դէօմլաըրընտան այրըլմըշ ըոլ, վէ նէհայէթ օրատա տա գրալիյէթ ճիւմհուրիյէթ ղալէպէ էթտի։ Ճիւմհուրիյէթ հալա Իղնիչէրատա տէվամ էտէյօր, լաքին պու մէմլէքէթ տէ եիւքսէք տաղլարտան էօյլէ իհտիա օլունմուշ տուր քի, Իղնիչէրա ճիւմհուրիյէթինտէն միլլէտը սաիրէ իսթիխլաատէ օլունաճագ պիր տէրա ալամազ։ Ամերիգաատա իսկ, էվրոփանըն սայքի քեաֆֆէլի տէվլէթլէրինին մէմալիքի գաատար վասի արազիյէ մալիք օլան պիր միլլէթին եիւզ սենէ ճիւմհուրիյէթ ուսուլի իւզրէ իտարէ օլունապիլմէսի աչիքտար կէօրիւնիւր։ Ճիւմհուրիյէթին տէվամ էթմէսի իչիւն էհալինին հէմֆիյնա վէ մէմլէքէթլէրին եէրլիսինտէն օլմասը մութլագ լազըմ օլմատըղը տախի աչիքտար տըր, չիւնքի Մէմալիքի միւաթէմիէտէ հալա սէքիղ միլիօն Իրլանտալը իլէ տէօրթ միլիօն Ալմանեալը վար, վէ պունլար օթուզ սենէտէն պէրու օրայա հիճրէթ էթմէքտէ իրլէր։ Պու գաատար էճնէյլի պիրտէն Ֆրանսանըն եախօտ Ինկիլթէրրանըն եա պաշգա պիր էլէրօվա տէվլէթինին հուատատունտան իչէրի տէօքիւլմէ, օլ տէվլէթլէր նէ՞ եափարլար։ Ամերիգա ճիւմհուրիյէթինտէն չունու տախի էօյրէնիրիղ քի, պիր ճիւմհուրիյէթին տէվամ էթմէսի իչիւն օրատա եալընըղ պիր նէվ Քրիսթիյան քիլիսէլէր օլմասը տա լազըմ կէլմէղ, զիրա Մէմալիքի միւաթէմիէտէ թիւրլիւ Քրիսթիյան քիլիսէլէր վար տըր քի, հանն եանա իսթիխլաղ վէ մուհաֆազա իւզրէ եաշարլար։ Լաքին էհալինին օգուտմաղա վէ եաղմաղա աչնա վէ եէտէպ ու էրքհան սահիպլի օլմասը լազըմ տըր։ Պու չարթլար օլտուղու հալտէ ճիւմհուրիյէթ ուսուլինտէ օլան պիր տէվլէթ պագի գալապիլիր։

Ամերիգա ճիւմհուրիյէթի տիւնեայա չունու տախի էօյրէտիր քի, Քրիսթիյան քիլիսէլէր տէվլէթ միւաախէզէսինտէն ազատ, վէ ըուհպան հիւքիւմէթի թահթընտա օլմայարագ տախի նէչիլ ու նիւմա պուլուր։ Պաղըլարըն էֆքեարընճա Քրիսթիյան քիլիսէլէր տէվլէթինին նաղարէթի թահթընտա պուլունմուշ տուրլար, քիլիսէնին իտարէսի տէ տէվլէթ իտարէսինին պիր դըսմը սայըլմագտան իսկ տէվլէթ միւաախէզէսինտէն պիւսպիւթիւն ազատ պուլունտուղու հալտէ տէն ինթիչար վէ թագվիյէթ պուլուպ զիյատէ տէվամ, վէ էհալինին հալընըղ դապա դըսմը արասընտա տէյիլ, էն թէրպիյէլի սընըճի արասընտա տախի իճրատի թէհսիր էտէր։ Ինճիլի իսթիխլաղըն Նիւեօրքտա թէճճմինիւ էտէն սոն (1873) մէճլիսինտէ, էճնէյլի տիյարլարատան կէլէն մուրախխասլար, քիլիսէլէրին Ամերիգաատա քէսրէթի վէ ճէսամէթի, օնլարա տէվամ էտէն ճէմաաթըն չօգլուղուտ, վէ էհալինին քիլիսէլէրէ օլան մուհապպէթի վէ րիայէթի քէնտի պուլունտուղլարը եէրլէրտէ օլտուղունատան չօգ զիյատէ իհտիյաճ չէհտատէթ էթտիլէր։ պու մուրախխասլարըն եէրլէրինտէ իսկ տինին մուհաֆազասը տէվլէթլէրէ ատիա օլուպ, քիլիսէլէրին մէսաիրիֆի տախի միրիտէն վէրիլիր։

Լաքին էվրոփաատա հալա չօգլար իտտիա էտէրլէր քի, տէվլէթին միւաախէզէսի օլմատըղը հալտէ տէ տինին մուհաֆազա օլունուր իսկ տէ, ումումի պիր քիլիսէ հիւքիւմէթի մութլագ օլմալը, եանի ըուհպան եախօտ քիլիսէ խատէմլէրինտէն իպտիտէթ պիր հիյէթ օլուպ քիլիսէնին իտարէսի իչիւն լազըմ օլան պիր նէվ հիւքիւմէթ օլ հիյէթին պիր գաչ պէօյիւքլէրինին եէտինտէ օլմալը։ Էյի, ամմա Ամերիգաատա քիլիսէլէր խայլը սենէլէրտէն պէրու պէօյլէ պիր քիլիսէ հիւքիւմէթի թահթընտա օլմայարագ իտարէ օլույօրլար իսկ տէ, 60,000-տէն զիյատէ քիլիսէլէր օլ տէրէճէ թէրագդի էթմէքտէ տիրլէր քի, պիր հիւքիւմէթ թահթընտա պուլունմուշ օլտալար ըոը պիլա չիւպհէ եէմմէյէճէքլէր իտի, նասըլ քի տէվլէթտէն իանէ ալինայարագ էօյլէ սատտէթը հալտէ տիրլէր քի, իանէ ալտալար ըոը օլ գաատար իգպալէ նաիլ օլամայաճագլար ըոը։ Պիր հիւքիւմէթը քիլիսէվիյէ թահթընտա օլմագլըղ Քրիսթիյանլարը զիյրէթէ գօչմազ, պիլտաքս օնլարըն պիգտայա օլմասընա վէսիլէ օլաճագը թատիի տիր։ Ճէնուպի Էվրոփաատա Գաթօլիք քիլիսէտի էօյլէ պիր միւթագիլ հիւքիւմէթէ մալիք տիր, վէ ըուհպան կիւրուհինին եէտինտէ հիսապսըղ քիլիսէլէր, մանաստըրլար, թաուիրլէր, միւճէսսէմ թաուիրլէր վէ հիչ պիր հիյէթին մալիք օլմասըղը սերվէթ պուլունույօր իսկ տէ, օլ գաատար սերվէթտէն նէ՞ մէնֆաաթ հասըլ օլույօր։ Պայազը խալգտան չօղու օգումագ վէ եաղմագտան պի-

խապէր, ալինսիզ վէ տիլէնճի տիր։ Մէմալիքի միւճթէմիէաէ իսկ էօյլէ պիր հիւքիւմէթէ վէ սէրվէթէ մալիք օլմայան քիլիսէլէր էհալիյի լայըղը իլէ Թաւիմ վէ Թէրպիյէ էթմիշ, ծնլարըն իչինաէ հէր նէվ խայըրլը վէ Քրիսթիյանլըղա միլէթալիդ իլլէր եչիւն չերքէզլէր, Քիլիսպը չերիվ տէրալէրի վէ փազար կիւնիւ մէքթէպլէրի իհտաս էթմիշ, աչևարհականլարան վախըլէր Թային էթահրմիշ տիր, վէ պաննլարան մատա տիւնճանըն հէր պիր գըսմընա վէ սայքի հէր միլլէթէ միսիոներ վէ Քիլիսպը չերիվ իլէ սակը քիլիսպլար վէ ըսասլէլէր կէօնաէրմէքտաէ տիր։

Ամէրիգա ճիւմհուրիյէթի չունու տախի ֆիլէն կէօսթէրտի քի պիր միլլէթ պէօյիւք սէրվէթէ, պէրրի վէ պահրի գուվվէի ասքէրիյէյէ մալիք, վաթանը իւղէրինէ մուհափըզէթի վէ իֆթիխարը տախի օլարագ, տախմա միւսալմէհ իւզրէ հաչտահագ ղայրէթինաէ օլապիլիր։ Վագա Ամէրիգա միլլէթի իալիհատա հարպ իլէ վիճուտա կէլտի, լաքին պէօյլէ օլմասը լազըմ իտի։ Ինկիլիզլէրրա Թաճրընըն էն գըյմէթլի պիր միճեվհէրի օլ Թաճատան գավվասըղ գօփարըլատմազ ըտը։ Վագա Ամէրիգա էհալիսի պէյինաէ տէ, էսքի հուրրիյէթլին պագի գալմասը, էյալէթլէրին այրըլմասը վէ էսիրլիյին ֆէսխի իչին տէհչէթլի պիր մուհարէպէ օլտու։ Պու մուհարէպէտէ մէմալիքին պէրրէն վէ պահրէն գուվվէի ասքէրիյէսինին ազամէթի վէ էհալինին ֆէտաքարլըղը իլէ սէպէթ վէ մէթանէթի միւշահէտէ օլունտու։ Ֆագաթ Ամէրիգա աէսասվիյէ միլէտը սաիրէ իլէ միւսալէհէտէ պուլունտու։ Պու միլլէթ, նէ զաաֆիյէթլինաէն նէ տէ տաէմը էմնիյէթլինաէն, իլլա Քրիսթիյանլըղըն Թէէսիրի Թահրընտա Թէրպիյէ օլմուշ օլտուղունատն մուհարէպէյէ եիւրէքտաէն ղըտա վէ սուլհա մէյհալ տըր։ Ձիւմհուրիյէթ ուսուլինաէ իտարէ օլունան պիր միլլէթին գուվվէթի քէնտինաէ տիր, մուհարէպէտէ ղալէպէ էթմէքտաէն գազանըլատն չէօհրէթէ վէ գուվվէթէ միւհթաճ տէյիլ տիր։ Տիւնեատըն էն ճէնքճի միլլէթլէրին գանը տատարլարընտա հալա գայնայան Ամէրիգալըլարըն սուլհա պու աէրէճճ բաղպէթ էթմէկի աճատպ իսկ տէ, հագիգաթէն պէօյլէ տիր, վէ պու տա Քրիսթիյանլըղըն Թէէսիրինաէն, վէ ճիւմհուրիյէթ ուսուլինաէ օլան տէվլէթին մալիք պունտուղու գուվվէթէ էհալինին մալիսմաթը վէ էճնէյէթի օլմասընտան ատը։

ԱՅՆԹԱՊ ԳՕԼԷՃԻ

Միսիոները Պուղղարլար արասընտա իշլէմէք իչիւն 1859 Թարիխինաէ Թիւրքիայա կէլտի։ Մէրգումի զաթ 1862-տէ միսիոներլէրին սէհէվի մէճլիսինաէն սօնդրա Իսթանպօլտան մահալինէ ավաէթ էաէրքէն, Էսքիրնէ իլէ Ֆիլիպէ արասընտա պիր հարամի պէօլիւսինաէն գաթլ օլունտու։ Մէրգումու իտամ էաէն հարամիլէրտաէն իչ նէֆէրի ախզ ու կիրիֆթ օլունարագ գաթլ օլունտուղար. սիկէր իչի նէֆէրի իսկ, քէնտիլէրինի ախզ ու կիրիֆթ էթմէյէ չալըշան զապիթանա մուխալիֆէթ էթտիլէրինաէ վուրուլտուպ էօլտիւլէր։ Միսիոները Մէրիամ Թիւրքիայա կէլմէզտաէն էվվէլ, Քէմպրիճաէ Հավըրտնամտատ էլֆիսինիւնիւնաէ իչէն պիր փազար մէքթէպինաէ չալըշըր իտի։ Մէղքիւր փազար մէքթէպի ազալորը, քէնտիլէրին սէվկիւլիւ վէ ըհտիյէթլի ատամլարը օլան միսիոները Մէրիամըն ղիչըրի ճէմիլինաէ Ամէրիգա գօլէճինաէ պիր օտա եափըլմասը իչիւն եագընլարտա 100 լիրա գատար վէրտիլէր։ Իւղէրինէ միսիոները Մէրիամըն ղիչըրինէ մախսուս իպարէլէր օյունուպ հաղըրլանմըշ օլմուշ, պիր մէրմէր Թաշ պալատաէ մէղքիւր մէպլաղ իլէ եափըլաճագ օտայա գօնունտուն տէյիւ Ամէրիգա կէօնաէրիլէճէք տիր։ Սէօյլէնաիյինէ նազարէն Թիւրքիատա էօլէն սակը միսիոներլէր տէ պու միսիլլի եօլլար իլէ մէղքիւր մէքթէպտէ եատ դըլըճաճագըլար։ Պունտան պիր գաչ հաֆթա էվվէլինէ կէլէնէտէք, միսիոները Թրօպրիճին Ամէրիգա գօլէճի իչիւն Թօփլատըղը մէպլաղ 7,700 լիրա գատար օլտու. պունուն 317 լիրասընը Ամէրիգա փազար մէքթէպլէրինին չայիրալէրի վէրմիշ տիրլէր։

Պալատաէ մէղքիւր մէպլաղտան մատա, Ամերիգա էհալիսի տախի, չօգլարա մալիսմ օլտուղու իւղրէ, մէղպուր մէքթէպ իչիւն 160,000 ղուրուշ վէրմիշ տիր։ Ամերիգա սաքինլէրինաէն Թահա էֆէնտի հինչա օլունաճագ մէքթէպ իչիւն կիւղել պիր արսա իհտաս էթմիշ տիր։

Մէքթէպին պինասը իչիւն լազըմ օլան մէպլաղտան պագտա, ֆաիղի իլէ իչ նէֆէրը միւաէրրիսլէրին մատալարընըն դայրըլապիլմէսի իչիւն միսիոները Թրօպրիճ Ամէրիգատա 10,000 լիրա տահա Թօփլամազա չալըշըյօր։ Պու նիչէթլէ չիմտի 750 լիրա Թօփլամըշ տըր։ Ամերիգատա մէքթէպլին պինասընա միւպաչէրէթ օլունմուշ տուր, վէ 15 նէֆէր չայիրալէր տախի Ալիքան էֆ. Պէզճեան նազարէթի ԹահԹընտա օլարագ իտատիյէ տէրալէրինի Թահսիլ էթմէքտաէ տիրլէր։

ՐՕՊԷՐԹ ԳՕԼԷՃ

Պօղազ իչինաէ Բումէլի Հիսարընտա քհանի մէղքիւր մէքթէպ մէմալիքին կէնճլէրինէ էյի պիր Թէրպիյէ ալմագ իչիւն կիւղելճէճ գօլայլըգ վէրիր։

Պու մէմալիքին քհաֆֆէի լիսանլարը էհլիյէթլի խօճալար մարիֆէթի իլէ Թէարիս օլունուրլար, հէմ տախի քհիմապէթ, Թէվարիս վէ իլմին հէր պիր շիւպհէլէրինաէ Թալիմատը քհատմիլէ վէրիլիր։ Սէհնէի հալիյէաէ մէքթէպ ալաֆրանկա սեպաեմիլէրին 15-ինճի կիւնիւ քիւշատ օլունճագ տըր։ Մէղքիւր մէքթէպլէ կիրմէյէ արղու էաէնէյէր իչիւն մէղքիւր վագըթատա հաղըր պուլունմալարը էյղէմ տիր։

Պու խուսուսատա մուֆատտալ մալիսմաթ ալմագ իչիւն մէքթէպլին իլանընը կէօրմէք, վէ Դալաթատա Փէրչեմպէ—Պալարընտա մէքթէպլին սարրաֆլարը Գ. Ս. Հանոճ վէ գումբանեատընա միւրաճաաթ էթմէք իգԹիղա եաէր։

ՀԱՊԷՇ

Հապէշին ճէնուալի գարպ թարաֆընաս Շօա նամ ախյարաս, թէճարբէթ վէ գիրաաթը իլէրլեթմէկ էֆքարը իլէ Ալամանըարան պիր թագըմ աստիղեր օրայա կէօնտերմէյէ նիյէթի օլան պիր չիրքէթ Ալմանեաստա թէչքիլ օլունմուշ։ Իշպու մուհաճիրլեր, վագթ իլէ Հապէշէ թէմէքքիւն էտիպ Շօա հիւքիւմտարը իլէ տօսթ օլան Բայկէ խմինէ պիր Ալմանեալընըն թահթը գումանտասընտա պուլունաճագլար։ Ալմանըարըն մէրամը Հապէշխօթան էհալիսինի թէրպիյէ էտիպ օնլարը մէտենիյէթէ տէլալէթ էթմէկը օլտուղունտան, պու ասէֆա հիճրէթ էտինլեր իլէ պէրապեր Ալմանեաստան ֆիւնուննը հարպիյէ վէ թըպպիյէ վէ քիմիավիյէյէ, քէշֆիք միւհէնտիսլիյէ վէ էնվաի սէնաաթլարա այնա աստիղեր կիտէճէք։ Պաշտէ մէկքիւր չիրքէթ թէչէպպիւս էթմէյին նիյէթէ մուվաֆֆագ օլուր տէյիւ մէմուլ օլունմույօր։

1875 ԻՋԻՒՆ ՓԱՋԱՐ ԿԻԻՆԻՒ ՄԷՏԹԷՊԻ ՏԷՐՍԱՆԷՐԻ

Խ. Տէրս., Հպ. 3

Ցիսուսուն եւէքսէլմէսի. Ցովհ. ԺԲ. 23—33։

1. Բրիստոս, «Նէրսէն եւէքսէյէ գալ տըրըլտըգըմ զէման» աչօղլեր իլէ նէ՞ տէմէք խաթէտի։ Մ.յէթ 32։

2. Բրիստոս քէնտի էօլիւմիւ իլէ չէրէ՞ֆ մի գազանճաղըտը, եօխսա ալչագլանճագ մը իտի։ Մ.յէթ 25։

3. Նամըլ չէրէֆ պուլանճաղըտը։ Մ.յէթ 24, 25։

4. Էօլիւմիւնիւն եագլաշտըղընա Բրիստոս պո՞ւ սէպէպ իչիւն մի սէվինտի։ Մ.յէթ 27։

5. Փէտէր Ալլահ Ցիսուսուն միւքէտաէր գալսինի նա՞սըլ Թէսէլլի էթտի։ Մ.յէթ 28։

6. Էօմիւրլէրինի քէնտի խըզմէթինէ հիպա էթսինլեր տէյիւ Բրիստոս ատէմիլերտէն Թալէպ էտի՞ր մի։ Մ.յէթ 25, 26։

7. Նէ՞ վատ օլունմուշ տուր։ (26 նճը այէթին սօն գըսմընա միւրաճաաթ օլունա։)

8. Բրիստոս նէ՞ խոսուստա ատէմիլերի քէնտինէ ճէլպ էտճէնը Փիլիպ. Բ. 9—11

9. Փէտէր Ալլահ քէնտի Օղլունու քիմլի՞ր իչիւն միւչէրրէֆ գըլըը։ Մ.յէթ 30։

10. Պիզ հէփիմիզ տէ պու չէրէֆէ հիսէտտար օլաճաղը՞մըզըդ։

ԽԱ. Տէրս., Հպ. 10

Ա.յագ եայդանմասը. Ցովհ. ԺԳ. 1—9։

1. Բրիստոս քէնտինինքիլերի խալս մուհապէթէլ սէվմի՞ մի։ Ա.յէթ 1։

2. Նէ՞ էտնա խըզմէթլէ պու մուհապէթինէ կէօսթէրտի։ Մատթ. Ի. 28, Ղուկ. Իբ. 27։

3. Պու էտնա խըզմէթի նէ՞ եափարագ իճրա էթտի։ Ա.յէթ 1—3։

4. Պու եայդայըընն մանասը նէ՞ իտի։ Եփես. Ե. 26։

5. Օլ վագըթ չայիրլերին արասընտա նէ՞ մարագա օլտու։ Ղուկ. Իբ. 24։

6. Բրիստոս օնլարա մախսուս նէ՞ էօյրէթմէկ իսթէտի։ Ա.յէթ 14, 15։

7. Պիզ ատ պիրպիրլերիմիզին այագլարընը կէրչէքտէն եայդամալը՞մըզըդ։ (Ա.յին իճրա էթմէկը իչիւն այագ եայդամագ ֆարզ տէյիւ, ֆագաթ Բրիսթիյան գարնաուշլարըմըզդ հագդընտա քէմալի մուհապէթ վէ թէվազուիմիւզտէն նաչի, օնլարըն այագլարընը եայդամաղա եափօտ պաշգա էտնա խըզմէթլեր էթմէյէ պիլէ հագըր պուլունմալըյըզդ։ Մատթ. Ի. 26—28։)

8. Պօղոս բէտուլ նէ՞ ուտուլ կէօսթէրիր։ Բօմ. ԺԲ. 10, Փիլիպ. Բ. 3։

9. Նէ՞ վէճճէն սահիճէն եիւքսէլէպիլիրիզ։ Ղուկ. ԺԸ. 9—14։

ԽԲ. Տէրս., Հպ. 17

Զօգ մէսքէնլեր. Ցովհ. ԺԴ. 1—7

1. Բրիստոս նէ՞ տէտի քի չայիրլերի ալճիւսթ օլտուլար։ Պապ ԺԴ. 33 վէ Ժ.Զ. 5, 6։

2. Նէ՞ սէօղլեր իլէ օնլարըն քէտէրինի տէֆ էթտի։ Ա.յէթ 1, 2։

3. Պու այէթլերտէ ճէննէթ նէ՞յէ թէչպիհ օլունմուշ տուր։ (Պիր խանէյէ թէչպիհ օլունուր, վէ պու խանէյնին փէտէրի Ալլահ ատըր, պէօյիւք էվլատ Բրիստոս տուր, մուգատտէս ճանլար վէ մէլէյլեր տէ արգատաշլար տըր, իսանէ տախի զայէթլէ պէօյիւք օլարագ պիր չօգ մէսքէնլերի հասիլ տիր։)

4. Բրիստոս քէնտի էն էտնա չայիրտինէ պիլէ մախսուս պիր մէսքեան հագըր էտի՞ր մի։ (Շիւպհէսիզ։)

5. Բրիստոս քէնտի չայիրլերինի նա՞սըլ քէնտի եանընա ալըր։ Ղուկ. Ժ.Զ. 22։

6. Բրիստոս կէօյէ կիթմէյէ նէ՞ եօլ կէօսթէրտի։ Ա.յէթ 6։

7. Բրիստոսուն «եօլ» տէնիլմէսինին մանասը նէ՞ տիր։ Ա. Տիմ. Բ. 5։

8. Կէօյտէ էն պէօյիւք սէվինճ վէ չէրէֆ նէ՞ տիր։ Պապ ԺԲ. 24։ (Տիւնեա ատէմիլերի կէօքտէ տէ ճիսմանի տօսթլարա՞ եափօտ ճիսմանի պիր էյլիկէ եա պէվդէ մալիք օլմագ իսթէրլըը. Խալխս Բրիսթիյան իսէ անճագ քէնտի միւպարէք Դուրթիարըճընը կէօրիւսէ, օնուն իլէ վէ օնուն կիպի օլմագ արզուլըր։ Ա. Ցովհ. Գ. 2 այէթէ միւրաճաաթ օլունա։)

9. Պիզիմ խանէյլերիմիզ կէօքտէքինէ պէնզէր օլմագ իչիւն նա՞սըլ օլտալար կէրէք տիր։ Ա. Թես. Դ. 9։

10. Կէօքտէ ճիւմլէյի հայրան էտէն զաթ Բրիստոս օլտուղունտան, Բրիսթիյան ֆամիլեալարը ինտինտէ էն միւթէպէր զաթ քի՞մ սայըլմալը տըր։

ԽԳ. Տէրս., Հպ. 24

Ա.սմա վէ չըպուգլարը. Ցովհ. ԺԵ.1–8

1. Բրիստոս քէնտիսինի պու այէթլէրտէ նէյէ՞ թէչպիհ էտէր։ 1 ինճի այէթին իլգ գըսմընա միւրաճաաթ օլունա։

2. Պաղպան քի՞մ տիր։ 1 ինճի այէթին սօն գըսմընա միւճաաթ օլունա։

3. Պու ատմանընն չըպուգլարը քիմլի՞ր տիր։ 5 ինճի այէթին իլգ գըսմընա միւրաճաաթ օլունա։

4. Մէյվէ վէրմէյէն չըպուգ նէ՞ օլաճագ։ 2 նճի այէթին իլգ գըսմը իլէ 6 նճը այէթէ միւրաճաաթ օլունա։

5. Մէյվէ վէրճէն չըպուգլարը պաղպան նէ՞ եափաճագ։ 2 նճի այէթին սօն գըսմընա միւրաճաաթ օլունա։

6. Բրիստոսուն չայիրլերի նէ՞ վէճճէն փաքէչնիրլեր։ Մ.յէթ 3։

7. Ալլահըն քէլմընըն թէէսիրի հագդընտա նէ՞ տէնիլմիշ տիր։ Իսր. Դ. 12։

8. Նէ՞ լազըմ տըր քի չըպուգ մէյվէ կէթիրէ։ Մ.յէթ 4։

9. Բրիստոս իլէ պիր օլճագլըզըն խապաթը նէ՞ տիր։ Մ.յէթ 5, 8։

10. Պիրլիկէն պաղը նէ՞ տիր։ Մ.յէթ Գ։

11. Պու պիրլիկէն մէյվէսի նէ՞ տիր։ Պապ ԺԴ. 15 վէ այէթ 10։

12. Փէտէր Ալլահ նէ՞ իլէ միւչէրրէֆ օլտը։ Մ.յէթ 8։

13. Բրիստոսուն թէնպիհլէրինի թութմագ իչիւն քիմճէն եարտըմճընա միւրաճաաթ էթմէկլիյիզ։ Պաղ ԺԴ. 26։

14. Բրիստոստա գալսընպաս նէ՞ գուտրէթ վատ օլունմուշ տուր։ Մ.յէթ 7։

ԽԴ. Տէրս., Հպ. 31

Ցիսուսուն տօսթլարը վէ ափուշմէնլէրի. Ցովհ. ԺԵ. 11—19

1. Հէփ ինսանլար պիթթապի Բրիստոսա տօ՞սթ մուեօխսա տիւշմէն մի տիրլեր։ Մէզմ. ԺԴ. 2, 3, Բօմ. Ը. 7, 8։

2. Ինսանլար Բրիստոսա տիւշմէն իքէն, Բրիստոս օնլար իչիւն նէ՞ եափտը։ Բօմ. Ե. 7, 8։

3. Ինսանլար պիզզաթ Բրիստոսա տօսթ օլապիլիրլի՞ր մի։ Մ.յէթ 16։

4. Բրիստոսուն տօսթլարը քի՞մլեր տիր։ Մ.յէթ 14։

5. Տօսթ իլէ գուլուն արասընտա նէ՞ ֆարգ վար։ Մ.յէթ 15։

6. Բրիստոս քէնտինէ թապի օլանլարը պաշգա նէ՞ լաթիֆ իւնվանլար իլէ թէսմիյէ էտէր։ Մատթ. ԺԲ. 50։

7. Պիր Բրիսթիյան քիչի տիւնեանընն մուհապէթինէ պէքլէմէլի եափօտ արզու էթմէլի՞մի։ Մ.յէթ. 18, 19։

8. Պիզիմ պիրպիրլէրիմիզէ օլան մուհապէթինինէն էօլչիսիս նէ՞ օլսա կէրէք տիր։ Մ.յէթ 12։

9. Պէօյէ մուհապէթիմիզ օլտուղու հալտէ, Բրիստոս իչիւն վէ գարնաուշլարըմըզդ իչիւն նէ՞ էթմէյէ հագըր պուլունմալըզդ։ Մ.յէթ 13, Ա. Ցովհ. Գ. 16,17։

10. Բրիստոսուն տօսթլարընա նէ՞ թիւրլիս սէվինճ վար։ Մ.յէթ 11։

11. Նէ՞ զալէպլէ վար։ Բօմ. Ը. 31—39, Ա. Կորնթ. ԺԵ. 55—57։

ՓՕԼԻԹԻԳԱ ՀԱՎԱՏԻՍԻ

Բոլմի Օգոստ. 13, վէ Ալաֆր. Օգոստ. 25, 1875

ԻՍԹԱՆԳՈԼ

Հիւսէյին Ա.Ֆնի փաշա սերասքեր, Մահմուտ Նեդիմ փաշա չուրսի տեվլեթի բէյսի, Միհաթի փաշա ահքեամը առկից նազըրը, սարգդ սերասքեր Ալի Սաիպ փաշա տախի Թօփհանէ միւշիրի նասպ ու թային պուբրուլտուլար։

Էսպագ եէմէն վալիսի Ահմէտ Էյուպ փաշա Պօսնայա վալի, սարգդ Պօսնա վալիսի Տէրվիշ փաշա Մանասթըր վալիսի վէ իւչունճի օրտուի հիւմայուն միւշիրի, Ահմէտ Համիտ փաշա Հէրսէք սանջագնէն գօմանտան, Արիֆ փաշա տախի զապթիյէ նազարէթինէ վէքիլ թային գընըտարլար։

—Հէրսէք իսթիքլալը թէսքին իչուն հիւքիւմէթի սենիյէ թարաֆընտան իթթիֆագ օլունան թէտարիւքը հագդընտա ամիտէի մալիւմաթը վէրիր. Հէրսէք էյալէթինին վիւսաթը 200 միւրեպպա միլ գատար օլուպ, պունուն 30 միլ միգտարը օվա, 40 միլի օրման, 25 միլի չայիր վէ 95 միլի տախի գրը սըր։ Արագինին անճագ պիր սիւրիւսիւ ինսան վէ հայվանաթ պէսլէմէյէ միւնասիպ օլուպ, ալէսսէվիյէ մահսուլու մահալի մեզպուր էհալիսինէ կիւճպէյլա եէթէր։ Փոդտա նամ մահալտէ պիր գաչ եիւն, կէօն վէ տեմիր ֆապրիգալարը օլուպ, պիւթիւն էյալէթտէ պունլարտան պաշգա ֆապրիգա եօդ տուր։ Մէքքէնէսի 200,000 միգտար սըր. նըսֆը Ռում, միկեր նըսֆը տախի Գաթօլիք վէ Միւսլիման սըր։ Շիմտիքի իսթիքլալը մերքէզի Նէվսիհի օվասը եափօտ եայլասը օլուպ, մեզքիւր խամտէ օլան գատապանդն իսէ 1,200 գատար սէքքէնէսի վար։

Հէրսէք փըրգաի ասքէրիյէսինէ գօմանտան Թային օլունան Ահմէտ Համտի փաշա, կէչէն ճումա ախշամը վափօրու մախսուս իլէ Հէրսէքէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ էթտի. մեզքիւր վափօր իլէ իքի թապուր ասքեր տախի կէօնտէրիլտի։

Լէվանթ Հէրալտին եազըդընտա կէօրէ, Ավլոթրիա, Ալմանեա վէ Իթալեա տեվլեթլերի, տեվլեթի այիչ իլէ Հէրսէք էչդըյասը պէհնիտէ վէսաթաթլարընը սըղ էթմիչլերը իսէ տէ, Պապը այի ծնլարըն պու թէքլիֆլերինէ մուվաֆագաթի էթմէմիշ սիր։ Մեզքիւր ղազէթա, Հիւքիւմէթի սենիյէ եվվելճա էչդըյասը տաիրեի էթտաթա ալտպ, մուախխարէն լազըմ կէլէն իսլահաթա թէչէպպիւս էթմէլի սիր, տէր։

Տալմաչիանըն Ավլոթրիա հիւքիւմէթի թարաֆընտան Տալմաչիա հուտուտունտան Հէրսէքէ սիլահը տաէմլէր կիրմէսինի եաստադ էթմէք իչին եէնի եմրլէր վէրիլտի։

Զաթը չահանէնին վէ տարադամ հազրէթլէրինին հարպ եավէրլէրինտէն իլի զաթ Պօսնատա պուլունան տաքիրի չահտնէ գօմանտանը Տէրվիշ փաշայա թալիմաթը մախսուսէ կէօնտէրմէք իչին պուբրատան մէզքիւր ճանիպէ հարէքէթի էթտիլեր։

Հէրսէք իսթիքլալը հագդընտա Լոնտրատա վէ Փարիզտէ ուղղուրտուղ խապէրլէրը ալընմտար. Իւղերինէ մէզքիւր իլի չէհիրտէ տախի տեվլեթի ալիչ եահամիրնըն ֆիտաթը տիւշմիւշ սիր։

Լոնտրա զազէթալարընտան պիրինին մուխպիրի Հէրսէք հագդընտա ամիտէի մալիւմաթը վէրիր. Հէրսէք եյալէթինին վիւսաթը 200 միւրեպպա միլ գատար օլուպ, պունուն 30 միլ միգտարը օվա, 40 միլի օրման, 25 միլի չայիր վէ 95 միլի տախի գրը սըր։ Արագինին անճագ պիր սիւրիւսիւ ինսան վէ հայվանաթ պէսլէմէյէ միւնասիպ օլուպ, ալէսսէվիյէ մահսուլու մահալի մեզպուր էհալիսինէ կիւճպէյլա եէթէր։ Փոդտա նամ մահալտէ պիր գաչ եիւն, կէօն վէ տեմիր ֆապրիգալարը օլուպ, պիւթիւն էյալէթտէ պունլարտան պաշգա ֆապրիգա եօդ տուր։ Մէքքէնէսի 200,000 միգտար սըր. նըսֆը Ռում, միկեր նըսֆը տախի Գաթօլիք վէ Միւսլիման սըր։ Շիմտիքի իսթիքլալը մերքէզի Նէվսիհի օվասը եափօտ եայլասը օլուպ, մեզքիւր խամտէ օլան գատապանդն իսէ 1,200 գատար սէքքէնէսի վար։

Հէրսէք փըրգաի ասքէրիյէսինէ գօմանտան Թային օլունան Ահմէտ Համտի փաշա, կէչէն ճումա ախշամը վափօրու մախսուս իլէ Հէրսէքէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ էթտի. մեզքիւր վափօր իլէ իքի թապուր ասքեր տախի կէօնտէրիլտի։

Լէվանթ Հէրալտին եազըդընտա կէօրէ, Ավլոթրիա, Ալմանեա վէ Իթալեա տեվլեթլերի, տեվլեթի այիչ իլէ Հէրսէք էչդըյասը պէհնիտէ վէսաթաթլարընը սըղ էթմիչլերը իսէ տէ, Պապը այի ծնլարըն պու թէքլիֆլերինէ մուվաֆագաթի էթմէմիշ սիր։ Մեզքիւր ղազէթա, Հիւքիւմէթի սենիյէ եվվելճա էչդըյասը տաիրեի էթտաթա ալտպ, մուախխարէն լազըմ կէլէն իսլահաթա թէչէպպիւս էթմէլի սիր, տէր։

Պապը այի թարաֆընտան ըհտիմէն պիլտիրիլտիկինէ նազարէն, Հէրսէք իսթանը պագը մահալլերտէ հիւքիւմէթի վէրիլէրինի իֆա էթմէք իսթէմէթիքլերինտէն զուհուրա կէլմիշ սիր։ Հիւքիւմէթի սենիյէ իսթանը միւալիհանէ թէսքին էթմէք իչին չօդ չալըշը իսէ տէ, փաիտէ էթմէյիպ, չիմտի գուվվէի գահիրէ իլէ թահթը իթտաֆա ալմադ իչին լազըմ կէլէն թէտապիրի իթթիֆագ էթմիշ սիր։

Էշդըյա պիր գաչ կիւն ադաէմ Տապիրէ գարիյէի իւղերինէ հիւճիւմ էթտիլեր իսէ տէ, կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր օլտուլար։

—Սարադամ հազրէթլէրի թարաֆընտան վալիլերէ խիթապէն իլի զըթա եմիրնամէլէր թէսթիր գըլընըպ, պիրինտէ Զաթը չահանէնին մէմալիքի Օսմանիյէի իսլահ էթմէք իչին օլան հիմմէտը սենիյէլերինի պիլտը եաէրէք պունլարա եէնի պիր տէյիլի ճէյիլ մադամընտա եադընլարտա չէրէֆտուտուր եաէն խաթթը հիւմայունուն պիր չօդ մաթապու նիսախէլերինի իրատալ պիրլէ, լազըմ կէլէն մահալլերէ թէվկի վէ միւրատը չահանէյի ճիւմլէյէ իլան վէ իչար պուլյուրմալարընը էմր եաեր։ Արղու օլունան իսլահաթ ու թէրագգյաթըն հալը քէմալէ վասլ օլմասը իչին իխթիլաթ վասէթալարընին չօղալմասը լազըմ կէլիպ, թէհսիլի նագլիյաթ խուսուսունտա եասս օլան չօսէ եօլլարընըն թէմամի իլէ վիճուտէ կէլմէսինէ, վէ պիրտաթըն թէրագգըրտա իհթիմամ վէ տիգգաթ եայլէմէլէրինի թէնպիհ պուլյուրտուր։ Թիւրքիա, տէր, սանայիի էճնէպիյէ իլէ սուրթի թամմէտէ բէգտպէթէ գաութը օլմայուպ, սենաաթըն իլերուլէմէսինէ տախի միւմքիւնի մերթէպէ չալըշմագլա պէրապէր էն պիյատէ պիրտաթըն թէվսիհինէ էհեմմիյէթի վէրմէք իգթիզա եաեր. պիրտա պու մէմալիքին իսլահը վէ տեվլեթին վարիտաթընըն պէօյլէ փայը պիրտաթի վասէթաթը իլէ հասըլ օլուր։ Զիրտաթըն թէրագգըրը պահսընա կէլինճէ, լազըմ օլան եէրլերտէ նիսմտնէ չիֆթլիքլէրինին թէհսիս զըլընմասը, չիֆթլիքլէրին վէ պիրտաթըն թազէիգ օլունմասը իչին վէրկիլէրին թաութիլ օլունմասը, մենաֆիի ումումիյէ ատնտագլարընը անճագ էհլի պիրտաթըն իհթիյաճը իչին խաթթալ վէ մուտաթթալ գալան արագինին թաթհիրի վէ էհլի պիրտաթը թէչվիգ իչին սերկի վէ պագալարըտ քիւչատ օլուն-

մասը իգիթիզա էտէր։ Նիւմունէ չիֆթլիքլէրի իհտասը վէ չիֆթճիլէրին վէրկիլէրինին թամամլի կիպի մերքեզէ միւթեալլիգ օլան մուամէլէլեր տէրտէօթի միւզաքերէ տիր. սաիր մատաէլեր մահալլերինճէ քէմալը զայրէթլէ մէվզուի իճրայէ գօնուլսաք իսթիզանա միւհթաճ կէօրիւճէճք մէսէլէլերին քհաֆի իղահաթ իլէ պու թարաֆա ինհա օլունմասը լազըմ տըր։

Իքինճի էմիրնամէնին մէալի տախի պու տուր. գախմագամ վէ միւտիրլէրին ազ ու նասպլսրընճա լազըմ կէլէն մուամէլէլերին իճրասընա տաիր ադաէմճէ թէսլիիր օլունան թահրիրաթը սամուիկէ ահ.քամընա րիայէթ օլունմայուք, լիյագաթլը մէմուրլարըն ազիլլերինի մուճիպ հարէքէթլերի վուգուա պուլմագսըզըն ազ օլունարագ եերլէրինէ էհլիյէթսիզ վէ տիրայէթսիզ օլանլարըն նասպ օլունմասը ղիքր օլունան մէմուրիյէթլերէ էհէմմիյէթի վերիլմէմէսինաէն իլէրու կէլիպ, հիւքիւմէթ իշլէրինին միհվերի լայըգընտա ճերէանընա էնհէլ օլուիյօրլար։ Պու կիպի ուղղունուզլուգլար պունան պէօյլէ վուգուա պուլմամալը։ Գախմագամ վէ միւտիրլէրին վազիֆէ ճիհէթի իլէ պէօյիք պիր իտարէի միւքիյէտէն կէմուրունան ֆէրգի օլմայուք, պունլարըն էհլիյէթլի ատէմլէր օլմալարընա տիգգաթ էթմէլի։ Ատճագ մէքթէպլի միւքիյէտէն չզան վէ եախօտ ինթիխապը մէմուրին գօմիսիօնունճա թատիգ դըլընմալար իշպու մէմուրիյէթլերէ թային օլունուք, պունլարըն տա թէօհմէթի վէ մէմուրիյէթլերինատէն ազիլլերինի մուճիպ հարէքէթլերի վուգուա պուլմատըգճա վէ նիզամէն մուհաքէմէ օլունուք ազիլլերինէ հիւքմ վերիլմէտիքճէ մէմուրիյէթլերինատէն ազ օլունմամալը տըրլար։ Էյէր նասիհաթ իլէ կէչիլտիրիլճէճք տէրէճէտէ դուսուրլարը օլուր իսէ ինէնպհաթ վէ նասիհաթ իլէ իղթիճա գըլընմալը։ Պիւ իճապ պաղը մէմուրլարըն թէպէտտիւլի վուգուրունաէ տախի ինհիխապ վէ նասպ օլունան գախմագամ վէ միւտիրին ահվալ վէ սրճաթլարընը էթրաֆը իլէ իշար վէ սէլէճէլէրինին ազլընա տաիր օլան հիւքմ մաղպաթալարը իլէ իրսալ էյլէմէլի։

— Խարիճաէն Խթանպօլա կէլէն մէէքիւլաթ վէ մէշրուպաթ բէսմինի արմըզմագ նիյէթի իլէ չէնտ մահ ադաէմ հիւքիւմէթի սէնիյէ վէ սէֆարէթհանէլէր թարաֆընատան ինթիխապ գըլընմըշ մուրախխասլարատան միւրէքքէպ պիր գօմիսիօն թէշքիլ օլունմուշ իտի։ Էվրօփալը մուրախխասլար պու սուրէթլէ ալընաճագ վէրկինին Օսմանը պանգասընա թէրք օլունուք, ոօդադլարըն թանզիմինէ վէ սաիր ինշաաթա սարֆ օլունմասընը թէբլիֆ էթմիշ օլուք, չիմոի հիւքիւմէթի սէնիյէ թարաֆընատան մէզբիւր թէբլիֆ գազուլ օլունարագ, պու պապաե թանզիմ գըլընմըշ օլան եէնի նիզամլար տախի հադընլարատա նէշր օլունաճաղը սէօյլէնիյօր։

— Անատօլու ահմիր եօլունուն կէչճէք եօլլարընը քէշֆ էթմէք իւզրե Սարգիս պէյ պիր թազգիր ինկլիզ Ալեման վէ եերլի միւհէնտիսլէր կէօնտէրմիշ օլուք, ամէլաթը թէսրի էթմէք իչին պիր գաչ հաֆթաատան քէնտիսի տախի մէզբիւր ճանիպէ ազիմէթ էտճէյինի Լա Թիւրքի հադընօր։

— Իտարէի սըհհիյէյէ վարիա օլան ոօն խապէրլէրէ նազարէն, Շամտա օդոստ. 8տէն 11է տէք 9 քիչի գօլէրատան թուրթուլուք 10 քիչի վէֆաթ էթտի, օդոստ. 12տէն 15է տէք թուրթուլան օլմատը։ Հալէպտէ օդոստ. 8տէն 15է տէք 341 քիչի թուրթուլուք 253 քիչի վէֆաթ էթտի։ Անթաքիատա օդոստ. 4տէն 8է տէք 3 քիչի թուրթուլուք 2 քիչի վէֆաթ էթտի։ Թարապուլուստա օդոստ. 11տէ 5 քիչի թուրթուլուք 1 քիչի էօլտիւ։ Պէյրութտա օդոստ. 8տէն 12էտէք 49 քիչի թուրթուլուք 28 քիչի վէֆաթ էթտի։ Լաթաքիատա օդոստ. 1տէն 16տէք 35 քիչի թուրթուլուք 23 քիչի վէֆաթ էթտի։

— Փարիզտէ թէճէմմիւ էթմիշ օլան ումումի ճողրաֆիա մէճլիսի Խթանպօլ մէքթէպլի հարպիյէնին թագտիմ էթտիկի խարթալար իչին մէզբիւր մէքթէպլէ պիրինճի սընըֆատան պիր միատալա վէրմիշ տիր։ Մեգբիւր մէճլիս Փարիզտէ պիր ճողրաֆիա սէրկիսի քիւշատ էտիպ, էվրօփանըն քհաֆֆէյէ միւլէթլերի պիր չօգ էսքի վէ եէնի մէմլէքէթլեր խարթալարը սէրկիյէ կէօնտէրտիլեր։ Բուսիա թարաֆընատան վազ օլունան մէքբէզի Ասիանըն եէնի խարթալարը վէ ինկիլթէրրա թարաֆընատան վազ օլունան Աֆրիղա խարթալարը պէօյլէ պիգգաթ ճէլպ էթտիլեր։

— Մէօլէնտիյինէ նազարէն Պալը այի, Ամէրիգա գօնսօլօսունուն շիքհայէթ էթտիյի մատատէտէն տօլայը վէրիլմէտի լազըմ կէլէն թարղիյէյի վագըթ կէչէրմէքսիզին վէրմէտի իչին Թարապուլուսու զարպ վալիսի Ֆոսֆոր Մուսթաֆա փաշայա էմր էթմիշ տիր։ Ամէրիգա հիւքիւմէթինին էմրի իլէ մէգբիւր մահալէ կէօնտէրիլէն իքի գըմա հարպ սէֆինէլերի օրայա վարմազտան էվվէլ, պու կիւճլիւք հալ օլունուր տէյիւ մէմուլ օլունույօր։

Լընտընէն Թայմզըն օդոստ. 13 թարիխլի նիւսխէսինաէ մէգբիւր վագաա հադգընատա չէօյլէ եազըլմըշ տըր. Թարապուլուսու զարպ լիմանընատա պուլունան Օսմանը թահֆէլերինաէն պաղըլարը Ամերիգա գօնսօլօսունա վէ զէվճէսինէ ազըր սուրէթաե հադարէթ էթտիլեր։

— Թէքֆուրտաղընատան եազըլան պիր մէքթուպա նազարէն, կէչէն հաֆթա զապթիյէլեր իւչնէֆեր հարատի ախզ ու կիրիֆէթ էտիպ, մէրգուսանըն տիկեր պիր րէֆիգի մուխալիֆէթ էտէրէք վուրուլուպ թէլէֆ օլտու։ Հաբամիլեր իւզերինաէն չօգ սիլահ վէ ադճէ չզդար։

— Պրուսատան ալընան պիր խապէրէ կէօրէ, հիւքիւմէթի մահալլիյէ ալրը նէֆեր հարատի ախզ ու կիրիֆէթ էյլէմիշ տիր։ Զանն օլունուսուղունա նազարէն եազընլարատա իզմիր փօսթասընը ոօյան պունլար տըր։

ԷՎՐՕՓԱ

Պավիերանըն վէլիհահտը, փրէնս Գարլօ, օդոստ. 15տէ աթընատան տիւչերէք անիտէ վէֆաթ էթտի։

—Էսկր ախզուսթասընըն քիւլլիյէն մէնն օլունմասը իչիւն Ինկլիզ տէվլէթի Զանզիպար հաբիմի իլէ եէնի պիր մուահէտէ ադա էյլէտի։

— Իտիանեա հիւքիւմէթի եէնիտէն 100,000 ասքէր թահրիր էթմէյէ էմր վէրտի։

Ցօն Գարլօս տախի քէնտի թարաֆկիրլէրինատէն, էվլի օլանլար տա տախիլտէ օլարագ, ասքէր թահրիրինէ էմր վէրմիշ տիր։

— Պրեզիլտէն Ինկիլթէրրայա ավտէթ էտէն պիր Ինկլիզ վափօրու Ֆրանսա սէվահիլինտէ զարդ օլմուշ իսէ տէ, եօլճու վէ թահֆէլերի գուրթուլմուշ տուրլար։

— Եունանիսթանտա Հէրսէք ասքլարընա խայրը նիւմայիշէր վուգուա պուլուսուղունա տաիր օլան հալատիս քիւլլիյէն պի էսաս տըր։

Ամերիգա միսիոներների շիրքէթի Թարաֆընատան
Միւէլլիֆ զաղէթա Ճ. Ռ. Կրէն

ԻՍԹԱՆՊՕԼ
ՄԱԹՊԱԱԻ ԱՐԱՄԵԱՆ
Զազմագճըլար, Ցակոբեան խան Նում. 12